

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพ
ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าคณะจังหวัด

The Development of an Effective Transformational Model in the Sangha Affairs
Administration Undertaken by the Provisional Government of Monks

พระชุมพล จ้อยกลิ่น*

PraChumpol Joykun

หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

E-mail: Chumpon_181@hotmail.com

วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์**

Verawat Autairat

อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำ (2) สร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำและ (3) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าคณะจังหวัด ประชากร ได้แก่ พระสังฆาธิการที่ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ในระดับเจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส รวม 37,760 รูป การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 380 รูป ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอาศัยหลักความน่าจะเป็น ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น และวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า (1) ผลการศึกษา ภาพรวมมี ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (2) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าคณะจังหวัด ประกอบด้วย ตัวป้อน กระบวนการ และข้อมูลป้อนกลับ (3) ผลประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าคณะจังหวัด พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, การบริหารกิจการคณะสงฆ์, เจ้าคณะจังหวัด, ภาวะผู้นำ

Abstract

This research aims to study: (1) the components of effective transformational leadership, (2) to create this and, (3) to evaluate the suitability and feasibility of the model, undertaken by the Religious provincial Governors. The people sampled included Phra Sangkathikarn Religious Provincial Governors, Religious District Officers, Vice-Religious District Officers, Religious Commune Chiefs and Vice-Commune Chiefs, Abbots and Assistant Abbots.

Using the Krejcie and Morgan Table, the sample size was 380, and the methods used included Probability Sampling and Stratified Random Sampling. Frequency, Percentage, Mean, and Standard Deviation were also used. Results showed that: (1) Overall, opinion was at a very high level. Supervision, reliability, self-confidence and communication were at the highest level. Personality, vision, opportunity creation, interpersonal skills, use of authority and teamwork were at a high level. (2) the leadership model with Input Process Output and Feedback, comprising the evaluation results were at the highest level in all aspects.

Keywords: transformational, leadership, Provincial Governors

บทนำ

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่มีความสลับซับซ้อนในมิติหลายด้าน ไม่ว่าในลักษณะเชิงโครงสร้างบางครั้งต้องคิดนอกกรอบเพื่อความคล่องตัวในการทำงาน ด้านการบริหารจัดการ (วีรวัฒน์ ปันนิตามัย) (Pannita mai, 2004) กล่าวว่า ควรใช้คนให้ตรงกับงาน ด้านความเป็นผู้นำ ผู้นำจึงต้องเรียนรู้อยู่เสมอ เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมจะทำให้องค์กรก้าวหน้า ด้านพฤติกรรม พฤติกรรมการบริหาร นับว่ามีส่วนสำคัญเป็นอย่างมาก กล่าวคือถ้ามีการบริหารและการจัดการที่ดีงานก็จะบรรลุจุดหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการบริหาร และการจัดการที่ดีเป็นปัจจัยชี้ขาดของความสำเร็จ

พระเมธีธรรมมาภรณ์, ประยูร ทุมมจิตโต Pramateetamaporn (Prayoon Thammajitto, 1996) อธิบายไว้ว่า การปกครองคณะสงฆ์จึงถือว่าเป็นหัวใจหลักในการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ คือ ด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎระเบียบ มหาเถรสมาคม ข้อบังคับมติ พระบัญชา สมเด็จพระสังฆราช หรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชา เหนือตน

ธีรยุทธ บุญมี (Boonmee, 1998) ให้ความเห็นด้านการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารคณะ

สงฆ์น่าจะมีปัญหาที่จะต้องพัฒนารูปแบบการบริหาร เพื่อให้มีประสิทธิภาพและมีศักยภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและปรับสภาพองค์กรให้สอดคล้องเข้ากับสถานการณ์ของโลกที่ไร้พรมแดนในยุคปัจจุบันสิ่งเหล่านี้เป็นความสำคัญเร่งด่วน ที่ผู้บริหารองค์กรคณะสงฆ์จะต้องตระหนักและเข้าใจปัญหาอย่างแท้จริง

พระธรรมโกศาจารย์ (Prayoon Thammajitto, 2005) กล่าวว่า อย่างไรก็ตามคณะสงฆ์ไทยได้พยายามปรับตัวให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้การปรับตัวในกรณีที่มีลักษณะเป็นการสร้างสรรค์ (creative tension) ช่วยให้เกิดประดิษฐ์กรรมทางสังคมใหม่ ๆ (social innovation) ภายใต้อุปสรรคหลายหลาก เจ้าคณะจังหวัดเป็นผู้บริหารองค์กรคณะสงฆ์ก็เช่นเดียวกัน ท่านควรต้องใช้ความเป็นภาวะผู้นำของท่านให้เต็มศักยภาพ

พระธรรมปิฎกได้สรุปว่าการปกครองตามหลักการพุทธศาสนา “เป็นเรื่องของการศึกษา ด้วยการศึกษาก่อนเพื่อการศึกษา” พระสงฆ์กับความเป็นผู้นำทางการศึกษาจึงกลายเป็นสิ่งคู่กัน ชุมชนสงฆ์เป็นชุมชนแห่งการศึกษาอย่างแท้จริง

พระไพศาล วิสาโล (PraPaisan Wisalo, 1999) กล่าวว่า การรวมศูนย์การปกครองอยู่ในส่วนกลาง ทำให้การบริหารงานของคณะสงฆ์ไร้ประสิทธิภาพ เพราะไม่เพียงแต่จะขาดมือไม้หรือกลไกที่จะสนองงานให้เกิดผลอย่างจริงจังแล้วยังขาดการร่วมคิดและโอกาสในการรับรู้

ที่หลากหลาย อันจะทำให้องค์กรคณะสงฆ์มีการปรับตัว
เผชิญกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงได้

ด้วยเหตุผลและปัญหาดังกล่าวข้างต้น

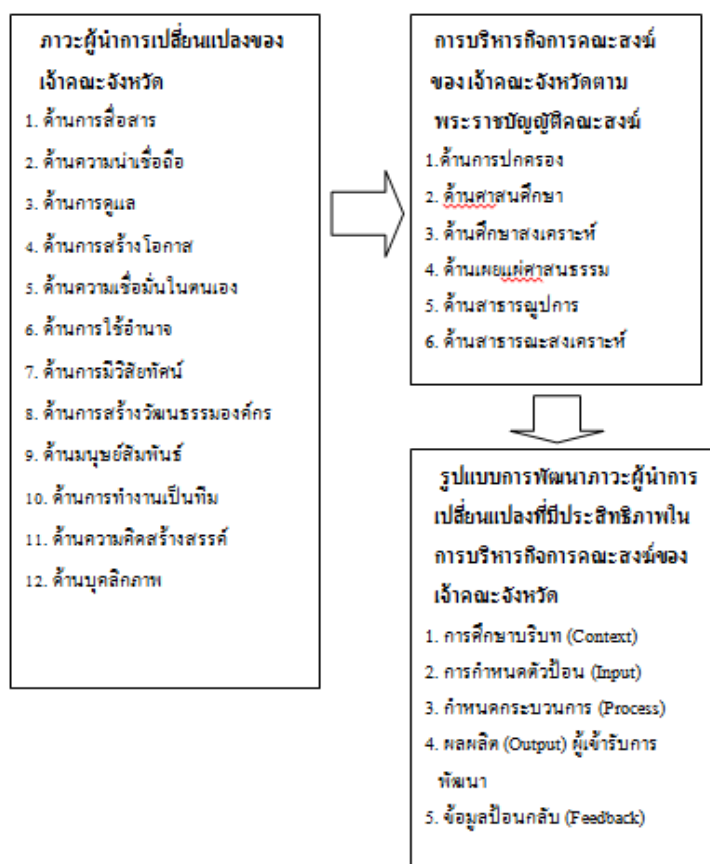
การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นกุญแจสำคัญ
ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพได้โดย
การผ่านวิธีและกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำแบบ
เปลี่ยนแปลง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและต้องการ
ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงที่มี
ประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าคณะ
จังหวัดว่าควรเป็นอย่างไร จะสร้างรูปแบบการพัฒนา
ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพในการ
บริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าคณะจังหวัดให้มีลักษณะ
อย่างไร สุดท้ายการประเมินความเหมาะสมและความ
เป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบ
เปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะ

สงฆ์ของเจ้าคณะจังหวัดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพควรเป็น
อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำแบบ
เปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะ
สงฆ์ของเจ้าคณะจังหวัด
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบ
เปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะ
สงฆ์ของเจ้าคณะจังหวัด
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไป
ได้ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงที่มี
ประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าคณะ
จังหวัด

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง

ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงของเจ้าคณะจังหวัด
การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าคณะจังหวัด
ตามพระราชบัญญัติของสงฆ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยแบ่ง
การวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระ
สังฆาธิการที่ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ในระดับ
เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ
รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้า
อาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส รวม 37,760 รูป
การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie
and Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 380 รูป ใช้วิธีการ
สุ่มตัวอย่างอาศัยหลัก ความน่าจะเป็น และการสุ่มแบบ
แบ่งชั้น และวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

ส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึก สัมภาษณ์
พระสังฆาธิการ จำนวน 10 รูป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถามการศึกษาองค์ประกอบภาวะ
ผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพในการบริหาร
กิจการคณะสงฆ์ของเจ้าคณะจังหวัด และสามารถหา
คุณภาพของเครื่องมือได้ 0.845 การสัมภาษณ์เชิงลึก
และการประชุมกลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัย อีสเทิร์นเอเซีย ถึง พระสังฆาธิการที่ดำรง
ตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ในระดับเจ้าคณะจังหวัด รอง

เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้า
คณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

2. จัดส่งหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ไปยังพระสังฆาธิการที่ดำรง
ตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ในระดับเจ้าคณะจังหวัด รอง
เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้า
คณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส

3. การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยจะได้
ดำเนินการด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วย สถิติเชิงพรรณนา
ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
และการวิเคราะห์เนื้อหา จากนั้นนำเสนอในรูปของตาราง
ประกอบความเรียง

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำ
แบบเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพในการบริหารกิจการ
คณะสงฆ์ของเจ้าคณะจังหวัด

องค์ประกอบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงที่มี
ประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าคณะ
จังหวัดภาพรวมมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.32 แสดงว่า ความ
คิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า
ด้านการดูแล ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านความเชื่อมั่นใน
ตนเอง และด้านการสื่อสารอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับ
ด้านบุคลิกภาพ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการสร้างโอกาส
ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการใช้อำนาจ ด้านการใช้อำนาจ
และด้านการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับมาก สำหรับ
ความคิดสร้างสรรค์ และด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กร
อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น

การศึกษาประสิทธิภาพในการบริหารกิจการ
คณะสงฆ์ของเจ้าคณะจังหวัด ภาพรวมมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ
4.47 แสดงว่ามีประสิทธิภาพในระดับมาก เมื่อพิจารณา
รายด้าน พบว่า ด้านการ ศาสนศึกษา ด้านการเผยแผ่
ธรรมะ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านการปกครอง
อยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับด้านการสาธารณูปการ และ
ด้านการสาธารณสงเคราะห์ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะ
ผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพในการบริหาร
กิจการคณะสงฆ์ของเจ้าคณะจังหวัด

การอภิปรายผล

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงที่
มีประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้า
คณะจังหวัด ประกอบด้วย องค์ประกอบ 4 ด้าน คือ

1. ตัวป้อน การให้องค์ความรู้ที่จำเป็น
ประกอบด้วย กระบวนทัศน์ และทฤษฎีภาวะผู้นำการ
เปลี่ยนแปลง

เงื่อนไข

1. วิทยากรต้องทำให้พระผู้เข้ารับการ
อบรมเข้าใจคำว่า กระบวนทัศน์ ให้ชัดเจนก่อนที่จะ
ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

2. วิทยากรต้องมีมโนทัศน์ในเรื่องที่จะ
บรรยายเป็นอย่างดี

3. วิทยากรต้องมีความสามารถในการ
ถ่ายทอดอย่างดี

2. กระบวนการ การทำให้เกิดทักษะ
ประกอบด้วย การเขียนแผนพัฒนาตนเองการปฏิบัติใน
สภาพจริง และการประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำการ
เปลี่ยนแปลง

เงื่อนไข

1. ผลการประเมินจากแบบสอบถาม
ผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับพระสังฆาธิการเป็นข้อมูล
ด้านหนึ่งเท่านั้น

2. กระตุ้นให้พระผู้เข้ารับการอบรม
เกิดความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเอง

3. พระผู้เข้ารับการอบรมต้องนำบริบท
ที่ตนเองทำงานอยู่มาร่วมวิเคราะห์ด้วย

4. พระผู้เข้ารับการอบรมต้องเขียน
แผนการพัฒนาตนเองที่ปฏิบัติได้จริงในบริบทที่ตนเอง
ปฏิบัติงานอยู่

3. ผลผลิต ด้านสมรรถนะกิจการคณะสงฆ์ของ
เจ้าคณะจังหวัด ประกอบด้วย (1) การปกครอง (2)
การศาสนศึกษา (3) การศึกษาสงเคราะห์ (4) การเผยแผ่
ธรรมะ (5) การสาธารณูปการ และ (6) การสาธารณ
สงเคราะห์

เงื่อนไข

1. วิทยากรที่เลี้ยงต้องมีการติดตาม
อย่างต่อเนื่อง

2. ใช้แบบสอบถามประเมินผล การ
พัฒนาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง

กิจกรรมการพัฒนาทักษะและพฤติกรรมของ
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับการพัฒนาพฤติกรรม
และทักษะ ประกอบด้วย (1) การสื่อสาร (2) ความ
น่าเชื่อถือ (3) การดูแล (4) การสร้างโอกาส (5) ความ
เชื่อมั่นในตนเอง (6) การใช้อำนาจ (7) การมีวิสัยทัศน์
(8) การสร้างวัฒนธรรมองค์กร (9) มนุษย์สัมพันธ์ (10)
การทำงานเป็นทีม (11) ความคิดสร้างสรรค์และ (12)
บุคลิกภาพ

4. ข้อมูลป้อนกลับ ประกอบด้วย (1) พระผู้เข้า
รับการพัฒนามีภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงที่มี
ประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าคณะ
จังหวัดเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน (2) พระผู้เข้ารับการ
พัฒนามีภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพใน
การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าคณะจังหวัดไม่
เป็นตามเกณฑ์มาตรฐาน

เงื่อนไข ต้องนำผลการประเมินการพัฒนาภาวะ
ผู้นำมากำหนดกรอบการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ตอนที่ 3 ผลประเมินความเหมาะสมและความ
เป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบ
เปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะ
สงฆ์ของเจ้าคณะจังหวัด

การตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบ
เปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะ
สงฆ์ของเจ้าคณะจังหวัด โดยพิจารณาถึงความถูกต้อง
ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์
พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงที่
มีประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้า
คณะจังหวัด ประกอบด้วย องค์ประกอบ 4 ด้าน คือ

(1) ตัวป้อน การให้องค์ความรู้ที่จำเป็น
ประกอบด้วย กระบวนการทศน์ และ ทฤษฎีภาวะผู้นำแบบ
เปลี่ยนแปลง

(2) กระบวนการ การทำให้เกิดทักษะ
ประกอบด้วย การเขียนแผนพัฒนาตนเองการปฏิบัติใน
สภาพจริง และการประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำแบบ
เปลี่ยนแปลง

(3) ผลผลิต ด้านสมรรถนะกิจการคณะสงฆ์ของ
เจ้าคณะจังหวัด ประกอบด้วย การปกครอง การศาสน
ศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ธรรมะ การ
สาธารณูปการ และ การสาธารณสงเคราะห์ซึ่งมีกิจกรรม
การพัฒนาทักษะและพฤติกรรมของภาวะผู้นำแบบ
เปลี่ยนแปลงสำหรับการพัฒนาพฤติกรรมและทักษะ
ประกอบด้วย (1) การสื่อสาร (2) ความน่าเชื่อถือ (3) การ
ดูแล (4) การสร้างโอกาส (5) ความเชื่อมั่นในตนเอง (6)
การใช้อำนาจ (7) การมีวิสัยทัศน์ (8) การสร้างวัฒนธรรม
องค์กร (9) มนุษย์สัมพันธ์ (10) การทำงานเป็นทีม (11)
ความคิดสร้างสรรค์และ (12) บุคลิกภาพ

(4) ข้อมูลป้อนกลับ ประกอบด้วย พระผู้เข้ารับ
การพัฒนาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพ
ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าคณะจังหวัด
เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน พระผู้เข้ารับการพัฒนา

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพในการ
บริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าคณะจังหวัด ไม่เป็นตาม
เกณฑ์มาตรฐาน การกำหนดตัวป้อน การให้องค์ความรู้ที่
จำเป็น ประกอบด้วย กระบวนการทศน์ และ ทฤษฎีภาวะ
ผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง กระบวนการ การทำให้เกิดทักษะ
ประกอบด้วย การเขียนแผนพัฒนาตนเองการปฏิบัติใน
สภาพจริง และการประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำแบบ
เปลี่ยนแปลงผลผลิตและข้อมูลป้อนกลับ ซึ่งสอดคล้อง
กับประทีป บินชัย และนิพนธ์ กิณางค์ (Binchai, &
Kinawong, 2004, p. 112) ที่ได้ศึกษา รูปแบบการพัฒนา
ภาวะผู้นำตามแนวภาวะผู้นำพิสัยสมบูรณ์ของผู้บริหาร
สถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย อิงกรอบ
รูปแบบเชิงระบบของเบอร์ทาลันฟีฟี่ ได้แก่ บริบท
(context) การกำหนดตัวป้อน (input) กำหนด
กระบวนการ (process) ผลผลิต (output) ผู้ได้รับการ
พัฒนามีภาวะผู้นำ และข้อมูลป้อนกลับ (feedback)
อย่างไรก็ดีการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง นั้นมี
วิวัฒนาการที่เริ่มต้นจากแนวความคิดของ เบินส์ (Burns,
1978, p. 122) ในเรื่องของภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน
(transactional leadership) และภาวะผู้นำแบบ
เปลี่ยนแปลงสภาพ (transformational leadership) และ
แนวคิดนี้ถูกพัฒนาขึ้นอีกในปี ค.ศ. 1985 โดยเบส (Bass,
1985, p. 145) และมีผู้นำแนวความคิดนี้ไปประยุกต์ใช้กัน
อย่างแพร่หลาย เช่น Bennis & Nanus, 1985; Fairholm,
1991, 1994, 1995; Kouzes & Posner, 1989; เป็นต้น จาก
แนวคิดเหล่านี้ (Bass & Avolio, 1994, p. 65) ได้ร่วม
พัฒนาจนเกิดแนวคิดภาวะ ผู้นำตามแนวภาวะผู้นำพิสัย
สมบูรณ์ขึ้นภาวะผู้นำตามแนวภาวะผู้นำพิสัยสมบูรณ์
หมายถึง พิสัยการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการนำจาก
ภาวะที่ไม่ใช่ผู้นำ (non-leadership) ผ่านภาวะผู้นำแบบ
แลกเปลี่ยน (transactional leadership) ไปสู่ภาวะผู้นำ
แบบเปลี่ยนแปลงสภาพ (transformational leadership)
เป็นการสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวภาวะ
ผู้นำพิสัยสมบูรณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยนำเอาผลการศึกษานี้มาวิเคราะห์ ทฤษฎีภาวะผู้นำตามแนวภาวะผู้นำพิสัยสมบูรณ์ และได้ ทำการสำรวจภาวะผู้นำตามแนวภาวะผู้นำพิสัยสมบูรณ์ ของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสนทนากลุ่มของ ผู้ทรงคุณวุฒิ (focus group discussion) เพื่อกำหนด รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวภาวะผู้นำพิสัย สมบูรณ์ ซึ่งได้ข้อสรุปว่ารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตาม แนวภาวะผู้นำพิสัยสมบูรณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาใน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมคือ การจัด กระบวนการฝึกอบรม (training process) เพราะ ผู้ทรงคุณวุฒิมีเหตุผลว่า ภาวะผู้นำตามแนวภาวะผู้นำ พิสัยสมบูรณ์เป็นลักษณะของพฤติกรรมส่วนบุคคล จึง ควรให้ผู้เข้ารับการพัฒนารู้จักภาวะผู้นำของ ตนเอง /ในสภาพที่เป็นอยู่เดิม แล้วกำหนดพฤติกรรมการ นำไปสู่พิสัยการนำที่สูงขึ้นตามบริบทในการทำงานของ แต่ละบุคคล ขณะที่รูปแบบเชิงระบบของเบอร์ทาลันฟีฟี่ ได้ใช้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงระบบ ประกอบด้วย บริบท (context) กำหนดตัวป้อน (input) การให้องค์ความรู้ (body of knowledge) ที่จำเป็นแก่ผู้เข้า รับการพัฒนา การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (paradigm shift) ทฤษฎีภาวะผู้นำ (leadership theories) ภาวะผู้นำ ตามแนวภาวะผู้นำพิสัยสมบูรณ์ (full range leadership) และกำหนดกระบวนการ (process) เริ่มจากการ บรรยาย ให้องค์ความรู้ที่จำเป็นแก่ผู้เข้ารับการพัฒนาระยะ ปฏิบัติการสร้างแผนพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวภาวะผู้นำ พิสัยสมบูรณ์ของผู้เข้ารับการพัฒนแต่ละคน (Individual Full Range Leadership Development Plan--IFRLDP) ซึ่งไปในทิศทางเดียวกับอำนาจ เดชชัยศรี (Datchaisri, 1999, p. 159) ซึ่งได้เสนอขั้นตอนในการฝึกอบรมไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ (1) ขั้นตอนวิเคราะห์ความต้องการเป็นการ รวบรวมทักษะที่เป็นงานเฉพาะที่จำเป็นต้องปรับปรุงใน การปฏิบัติงานและผลิต การวิเคราะห์ผู้เข้ารับการ ฝึกอบรมเพื่อให้แน่ใจว่า แผนการฝึกอบรมเหมาะสมกับผู้

เข้ารับการฝึกอบรมทางด้านการศึกษาระดับประถมศึกษา ทักษะ ทศนคติและแรงจูงใจส่วนตัว และใช้งานวิจัย พัฒนาความรู้เฉพาะด้าน และการวางแผนการปฏิบัติงาน จึงเป็นการสอดคล้องกับ รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ แบบเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพในการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ของเจ้าคณะจังหวัดในด้านการศึกษาระดับ (2) ขั้นตอนออกแบบเนื้อหา (instructional design) เป็นการ รวบรวมจุดประสงค์ วิธีการสอน สื่อ คำอธิบายลักษณะ และจัดเรียงลำดับของเนื้อหา การยกตัวอย่าง การทำ แบบฝึกหัดและกิจกรรมจัดเป็นหลักสูตร เพื่อช่วยการ เรียน และจัดแผนสำหรับพัฒนา ความรู้ การจัดเตรียม อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมสำหรับการอบรม เช่น คู่มือการ อบรม เอกสารประกอบ การอบรม เป็นต้น ขั้นนี้ทำให้เกิดความเที่ยงตรง ฝึกซ้อมการนำเสนอและทดสอบความ ถูกต้อง ก่อนการนำเสนอจริงต่อผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อให้แน่ใจว่า แผนงานมีความเรียบร้อยและมี ประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการกำหนดตัวป้อน (3) ขั้น ปฏิบัติ ดำเนินการอบรม และฝึกปฏิบัติที่มุ่งนำเสนอ ความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบ มี คุณภาพ มีประสิทธิภาพ โดยยึดความสำคัญของแผนงาน ทั้งหมดและแก้ไขข้อบกพร่องให้เรียบร้อย สอดคล้องกับ กระบวนการ (4) ขั้นประเมินผล และติดตามผล โดยทำ การประเมินความสำเร็จของแผนงาน ดังนี้

1. ปฏิบัติการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยการจด บันทึกรูปแบบพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมการเรียนรู้ โดยใช้เครื่องมือวัดก่อนและหลังการฝึกอบรม พฤติกรรม โดยการสังเกตการณ์ปฏิบัติงาน ทักษะ และการนำความรู้ ไปใช้ในการปฏิบัติงาน (5) ผลลัพธ์ โดยพิจารณาผลของ การปฏิบัติงานความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมซึ่งเป็นการ ประเมินความสำเร็จหรือความล้มเหลวของแผนงานซึ่ง สอดคล้องกับข้อมูลป้อนกลับนั่นเอง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. พระสังฆาธิการสามารถนำองค์ประกอบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าคณะจังหวัดไปปฏิบัติได้
2. วัดสามารถนำองค์ประกอบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าคณะจังหวัดไปปฏิบัติได้
3. พระสังฆาธิการสามารถนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าคณะจังหวัดไปปฏิบัติได้
4. วัดสามารถนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าคณะจังหวัดไปปฏิบัติได้
5. พระสังฆาธิการสามารถนำผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าคณะจังหวัด ไปพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง
6. วัดสามารถนำผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ

แบบเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าคณะจังหวัดไปพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าคณะจังหวัด
2. ควรทำการศึกษา การพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าคณะจังหวัด
3. ควรทำการศึกษา การพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพในการบริหารมหาเถรสมาคม
4. ควรทำการศึกษาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการที่ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส
5. ควรทำการศึกษา การพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการทุกตำแหน่งชั้น

References

- Bass, B. M. (1985). Does the transactional leadership paradigm transcend organic rational and national boundaries. *American Psychologist*, 52(2).
- Bass, B. M. & Avolio, (1994). *Improving organization effectiveness through transformation leadership*. Thousand Oaks Oars: Sage.
- Binchai, P. & Kinawong, N. (2004). *Leadership development model based on the complete range of Leadership of school administrators in basic education*. Faculty in Education University. (in Thai)
- Boonmee, T. (1998) . *National Good governance*. Thailand 's disaster strategy. Bangkok: Saitan. (in Thai)
- Burns, J. M. (1978). *Leadership*. New York: Harper & Row.
- Datchaisri, A. (1999). *Curriculum development, training, leadership, quality of management schools*. Bangkok: Prannok karnpim.. (in Thai)
- Fairholm, G. W. (1991). *Values leadership: Toward a new philosophy of leadership*. New York: Praeger.

- Fairholm, G. W. (1994). *Leadership and the culture of trust*. New York: Praeger.
- Fairholm, G. W. (1995). Values leadership: A values philosophy model. *Industrial Journal of Value-Based Management*, 12, 65-67.
- Kouzes, J. M., & Posner, B. Z. (1989). *The leadership challenge*. California: Jossey-Bass.
- Mashall, & Molly G., Sashkin. (2003). *Leadership that matter: The critical factors for making a difference in people's lives and organizational's success*. San Francisco: Berrett Koehler.
- Pandang, W. (2010). *Leadership and good governance principles that influence the effectiveness*. Doctoral's dissertation in Education, Western Asia University. (in Thai)
- Pannita mai, W. (2004). *The development of organizational learning*. Bangkok: Prannok. (in Thai)
- Pratamgosajan (Prayoon Thammajitto). (2005). *Educational administration*. Bangkok: MahaChulalongkorn College. (in Thai)
- Pra Mahatammarat Ariyatammo. (2000). *The education of the clergy in the context of Thailand Thailand 's society. Today*. Doctoral dissertation in Buddhist, Mahamakutrajawittayalai College. (in Thai)
- Pramateetamaporn (Prayoon Thammajitto). (1996). *Regulations governing ecclesiastical Thailand*. Bangkok: Shtrrmik. (in Thai)
- PraPaisan Wisalo. (1999). *Dhammapitaka the future of buddhism*. Bangkok: Tammasarn. (in Thai)
- The Dhammapitaka. (1998). *Buddhist Law*. Bangkok: Buddhist Foundation. (in Thai)

